

ALLA DESSA SKINNSKALLAR

LENA LILJEROTH

Är skinnskallarna ett tecken på fascismens och nazismens återkomst? Eller är de bara ett uttryck för förvirring i en tid då ideologier tappar mark.

Alla dessa skinnskallar, var kommer de ifrån? I Stockholm finns ungefär tusen. I Göteborg med omnejd några hundra, liksom i Skåne, Värmland, Dalsland. Men det finns knappast en svensk – eller europeisk – stad utan skinnskallar.

De första skinnskallarna dök upp i 1960-talets England. Mot mitten av 70-talet växte sig rörelsen starkare och tog alltmer intryck av extremhögern, framför allt National Front. Bara ett par år senare visade sig de första skinnskallarna i Sverige. Vid den tiden betraktades de närmast som ett pittoreskt inslag i stadsbilden och beskrevs t o m i turistbroschyrer tillsammans med punkarna. Då handlade det mer om klädstil, musik och utseende och precis som i England var det framför allt arbetarklassungdomar, som drogs till denna nya subkultur. Konfrontationerna med andra grupper och hatet mot invandrare kom senare.

Skinnskalle är sällan något man "blir" efter långt och moget övervägande. De flesta inspireras av kompisar och tar klivet från ena dagen till den andra, genom att raka av

LENA LILJEROTH-ADELSON är journalist och ordförande i Stiftelsen Fryshuset. I höstas utkom hon med boken *Skinnskallar på Gedins förlag*.

allt hår på huvudet, köpa eller låna Doc Martenskängor, bomberjacka, ett par vita hängslen och kavla upp jeansen nedtill. De som blir kvar i gänget tatuerar så småningom in vikingasymboler, en svensk flagga, ormar eller dödsallar. Ett bevis för att man menar allvar.

Det som förenar skinnskallar behöver inte vara mer än uppfattningen att "samhället är skevt". De fritidsaktiviteter som erbjuds upplevs som töntiga; man vill vara med om något "häftigt", man vill ha en tillhörighet. Och det får man som skinnskalle.

Men skinnskallen som i dag skrämmer vettet ur människor på gatan, var förmodligen i tioårsåldern en tyst, blyg kille som satt längst bak i klassrummet. Han var knappast med i fotbollsklubben, hockeylaget eller scouterna. Han spelade heller inte amatörteater eller piano. Och hans skolbetyg var troligen ytterst medelmåttiga. Han var en ensam kille med växande självförakt.

Trasiga hemförhållanden

Många av dem som blir skinheads har blivit mobbade som barn, och en klar majoritet har levt utan sin pappa eller haft vad vi slarvigt kallar för "trasiga" hemförhållanden. Däremot inte alla. I gängen återfinns numera även söner – och döttrar – till lärare, poliser, journalister och

politiker; etablerade medborgare som inte förstår vad som pågår.

Vad som hänt är att främlingsrädslan och segregationen har ökat. Skinnskallarna är den synliga toppen på isberget. De unga 14-15-åringar som nu söker sig till den här "kulturen" kommer huvudsakligen från förorterna, där de påstår sig bli snudd på förföljda, därför att de är just svenskar. Ett slags omvänd rasism. Och har de inte en stark familj bakom sig, vuxna som engagerar sig och ser till att de inte dräller ute på stan, riskerar de att hamna i klorna på olika gäng. I det fallet är det ingen skillnad mellan svenskar och invandrarungdomar. I båda grupperna finns också ett intresse av att bygga upp myter och skräckhistorier om "dom andra".

Främlingsfientligheten är med andra ord ömsesidig.

Helene Lööw, som är historiker och expert på nationalsocialistiska och rasistiska rörelser, beskriver i essän *Wir sind wieder da*, många skinnskallars och rasisters känsla av att vara omgivna av en fientligt sinnad omvärld och berövade vad de uppfattar som sina självklara rättigheter. De tycker sig vara omgivna av "svartskallar" och runt omkring dem, på bussar, tunnelbanor och i området där de bor talas språk som de inte förstår. De upplever sitt land som invaderat.

På Fryshuset har skinnskallar funnits sedan mitten av 1980-talet. Skälet till att de en gång hamnade där var ett gemensamt önskemål från polisen och skinnskallarna själva om en lokal. Tidigare hade man hängt ute på stan med bråk och fylleri som följd. Men att hitta en lokal för den här gruppen var sannerligen inte lätt. Lösningen blev till slut ett par byggbaracker, som ställdes upp utanför Fryshuset. Skinnskallarna flyttade in och alla drog en

lättnadens suck; polisen, politikerna, allmänheten. Och bråken på stan minskade.

Kontakterna mellan å ena sidan skinnskallarna och å andra sidan de övriga ungdomar som regelbundet besöker "Frysen" för att spela basket, åka skateboard, repa med rockbandet eller gå någon projektutbildning, har väl inte varit särskilt omfattande men några större konflikter har heller inte uppstått mellan dessa grupper inom huset. I själva verket har Fryshuset varit en av de få platser där invandrarungdomar och skinnskallar kunnat mötas. Ett slags frizon.

” För en skinnskalle är tillvaron i allmänhet målad i svart och vitt. Den består av gott och ont. Rätt och fel. Inte av nyanser och dialektik. Ofta känner sig skinnskallen missförstådd, motarbetad och utestängd. Flertalet irriteras över att slentrianmässigt stämplas som nazister och hyser ett starkt misstroende mot media, som man menar bidrar till nidsbilden. ”

Jag tycker att det finns skäl att fundera över de starka reaktioner som Fryshusets engagemang bland skinnskallarna har väckt. Somliga politiker och journalister har tävlat om vem som hårdast kunnat fördöma verksamheten. På Expressens kultursida skrev man t ex om min bok *Skinnskallar* (Gedins) som kom ut i höstas: "Man undrar hur en normalbegåvad svensk journalist så ensidigt kan göra sig till redskap för våldets och barbariets intressen".

Det här är intressant. Ska fenomenet tigas ihjäl? I boken finns inget stöd för vare sig rasistiska eller antidemokratiska åsikter. Däremot har jag låtit ett antal skinnskallar berätta om sig själva, om sina val, sina värderingar och förhoppningar. För att kunna nå en dialog med de här killarna är det nödvändigt att förstå varför de valt att tillhöra en så beryktad och avskydd grupp. Grunden i allt förändringsarbete ligger i att kunna lyssna, inte bara prata själv.

Jag tror knappast att mina samtal i bokform skulle locka fler att ansluta sig till denna subkultur. Däremot är det belagt att kvällstidningarnas kittlande och smaskiga reportage kring rasism och främlingsfientlighet förmått åtskilliga vilsna, identitetssökande ungdomar att raka huvudet och skaffa kängor. För tänk så praktiskt, en identitet och en uppsättning åsikter så där serverade på fat.

För en skinnskalle är tillvaron i allmänhet målad i svart och vitt. Den består av gott och ont. Rätt och fel. Inte av nyanser och dialektik. Ofta känner sig skinnskallen missförstådd, motarbetad och utestängd. Flertalet irriteras över att slentrianmässigt stämpas som nazister och hyser ett starkt misstroende mot media, som man menar bidrar till nidsbilden.

Hjältekultur

Många skinnskallar omfattar, utan att kanske inse det, Per-Albins vision om det trygga folkhemmet. Hetare än många andra bär de på drömmen om ett välmående rike, ett land med stolta traditioner och en rik historia. Därav vurmandet för vikingar, Engelbrekt, Gustaf II Adolf och Karl XII. Namnet Sverige väckte då respekt och stolthet, menar skinnskallarna, och en del av den respekten och stoltheten spillde över på dess medborgare.

I själva verket finns en väl utvecklad hjälte- och martyrkult inom de flesta "rasideologiska grupper". Tillbaka till Heléne Lööw: "Historiska exempel tjänar en sorts mytologiskt syfte för att legitimera det politiska budskapet", skriver hon. "I historien söks exempel på vad som uppfattas som genuint, sunt och riktigt. Karl XII har i detta sammanhang blivit något av en symbol för svenska nationalsocialistiska, extremnationalistiska och högerextremistiska grupper. Redan under 1930-talet firades Karl XII av nationella och nationalsocialistiska grupper på många orter i landet."

Däremot gör Heléne Lööw en distinktion mellan "riktiga" rasister och skinnskallar. Hon talar om tre olika skikt, dels aktivister med ett dokumenterat långt förflutet inom nationalsocialistiska eller rasistiska grupper, dels

sympatisörer som tillhör grupper kring de organiserade aktivisterna, och slutligen oorganiserade konsumenterna av ideologin, dvs individer utan kontakter med vare sig organisationer, aktivister eller sympatisörgrupper som hårbärgerar rasistiska åsikter men som försöker tillägna sig den rasideologiska subkulturens livsstil, kläder, symboler och musik. Det är framför allt i denna tredje grupp, bland konsumenterna, som vi hittar skinnskallarna.

Hon uppskattar den rasideologiska och extremt nationalistiska undergroundkulturen i Sverige till 500-600 personer, med en aktiv kärna på omkring 50 personer. Fler är de inte, men skulle man tro delar av media så är denna rörelse oerhört omfattande.

Rasistisk musik

Men trots sin starka nationalism känner sig en svensk skinnskalle mer befreundad med en italiensk eller spansk skinnskalle, än med andra svenskar. Logiken är inte glasklar i den här gruppen. Många av dem har internationella kontakter och den som reser till London eller Prag för att lyssna på ett skinnskalleband behöver sällan boka hotellrum i förväg. Man hittar alltid någon annan skinnskalle att bo hos.

Musiken i skinnskallekretsar kan handla om allt från att supa och ha skoj till kampen för den vita rasens överlevnad. Låten "Utsugarna" med svenska Division S är ett typiskt exempel på s k vit-makt-musik:

Ser du någon framtid i vårt land.

Tror du att du klarar dig på egen hand.

Men du vi är en död generation.

Det jobbas på dig för att bevara tron.

Du sitter där och litar på politiker som är så tröga.

Dom lovar dig allt och mer ändå.

Men när tiden kommer så säger dom vadå, vadå?

Dom suger ut,

dom vill ha mer

Dom tar ju allt fast du inte ser.

*Vad är det för fel på varenda mänska
ser dom inte det hemska?
Du jobbar för att föda en turk någonstans
Får du något tillbaka, å inte en chans.
Du sliter ju för fan ryggen av dig
Så kommer dom sen och vill ha mer av dig, fy fan.*

I genren finns betydligt grövre texter än just denna, inte minst antisemitiska. Den nationalistiska och rasistiska musikproduktionen har ökat kraftigt under senare år och Sverige ligger i täten. Här produceras och exporteras mycket musik. Tekniken har blivit billigare och kunnandet ökat hos de enskilda musikerna.

Ointresserade av sanningen

Emerich Roth, överlevande från ett av nazisternas utrotningsläger, har efter sin pensionering rest runt till skolor i Sverige för att berätta sin historia och bidra till att förhindra att rasismen får fotfäste. Emerich talar om hatet och självhatet.

– Hatarna är inte intresserade av sanningen, säger han. De är i stället rädda för den, så rädda att de måste förneka den. Att se hur verkligheten ser ut betyder för dessa förnekare att de måste erkänna sitt eget mänskliga misslyckande. De tvingas inse att de byggt sitt eget liv på hat och lögn. Hatet fungerar som en drog, som ett hjälpmedel att bedöva sitt självförakt.

Att hatet yttrar sig olika förändrar inte dess karaktär. Den intellektuelle hataren, som är medialt begåvad, ser ut som vem som helst av oss. Han klär sig normalt och behöver inte raka av sig håret.

– Han kan avreagera sig sitt självförakt genom sin verbala förmåga. Han talar, ofta verserat och välformulerat, i stället för att slåss. Med den icke-intellektuelle, av media inte uppmärksammas, är det annorlunda.

Emerich Roth beskriver hur denne måste dra på sig en uniform, klä ut sig i hakkors och marschkängor. Han

gapar och svär, super sig full och går ut på gatorna för att avreagera sig sitt inneboende hat. Egentligen är han feg, men döljer sig feghet genom att uppträda i grupp.

– Deras extrema behov av att väcka uppmärksamhet är egentligen det försummade, misshandlade barnets rop på hjälp. Deras handlingar, gatuslagsmål och övergrepp är ett sätt att hämnas en kärlekslös barndom. Hellre okänd än okänd, bättre någon man ser, än någon som lever i obemärkthet.

– I Sverige finns inte så många rasister, hävdar han. Däremot många försummade barn.

Inför hösten 1995 beslöt politikerna i Stockholms stadshus att sätta av pengar och resurser för att aktivera framför allt de yngre skinnskallarna. Skälet var givetvis att erbjuda alternativ till att supa eller hänga på stan och ställa till bråk. Aktiviteterna omfattade sporter som innebandy och fotboll men även diskussionskvällar och studiebesök. Arbetet fungerade väl, inte någon enda incident kunde rapporteras. Men av symboliska skäl ansåg flera partier att det var omöjligt att via skatten finansiera en verksamhet för individer som många ansåg vara rasister.

Poliskommissarie Hans Hyllander, numer pensionär men tidigare chef för Normalspolisen i Stockholm, är en av dem som under hösten arbetat med skinnskallarna i baracken vid Fryshuset.

– Jag har varit polis i många år och ser många likheter mellan den här gruppen och 1950- och 60-talets raggare, som etablissemangen inte heller ville kännas vid. Raggarna var störande, de drack hårt, de uppträdde stökigt på stan, de körde runt, runt med sina bilar med musiken på högsta volym. Och i raggarmusiken fanns mycket råheter och fulheter, precis som det i dag gör i skinnskallarnas musik.

– Men de hade bilarna att samlas kring och det skiljer dem från skinsen, som ju egentligen inte har någonting.

Som ung polis försökte Hans Hyllander ta kontakt med

raggarna. Kollegorna fnös åt honom och undrade om han försökte vara "social" när han med jämna mellanrum for ut till platser, där han visste att de brukade träffas. Syftet var förstås att försöka få igång en dialog, i stället för ständig konfrontation. Samma recept praktiserar han i dag på skinnskallarna.

” Skinnskallar i gemen misstror etablissemang. De misstror politiker, media, myndigheter, vuxna, ja hela demokratin. ”

– Men det finns också skillnader, konstaterar han. Raggarna var ofta kvalificerade yrkesmän och i dag har många av dem egna företag. Det fanns ingen yttre fiende, man samlades kring ett intresse, bilen. Och musiken, kvinnorna och spriten förstås.

– Raggarna förstod nödvändigheten av att försörja sig. Men på den tiden fanns det å andra sidan jobb. I dag är det inte så. Och vem vill anställa en skinnskalle?

Skinnskallevärlden erbjuder ingen framtid, konstaterar Hans Hyllander, och de som inte före 20-25-årsåldern lämnat sina gamla kamrater blir ofta förlorare.

– De flesta hyllar arbetslinjen, men många är trots allt beroende av socialbidrag. Och eftersom de har svårt att få jobb och sällan är särskilt studiemotiverade, så blir a-kassa och stöd från socialen deras räddning.

Skinnskallar i gemen misstror etablissemang. De misstror politiker, media, myndigheter, vuxna, ja hela demokratin.

– De måste haft dåliga vuxna förebilder, menar han. Alltför många svaga vuxna som haft svårt att ge kärlek och sätta gränser. Det finns ingen annan förklaring. Deras provokativa agerande, hur de slänger

upp kängorna på bordet, rapandet, svordomarna, inställningen att allt är skit, är för mig ett rop på hjälp.

Vilka värden sätter då en grupp som skinnskallar högst?

– Rättvisa, svarar Hans Hyllander utan att behöva fundera särskilt länge.

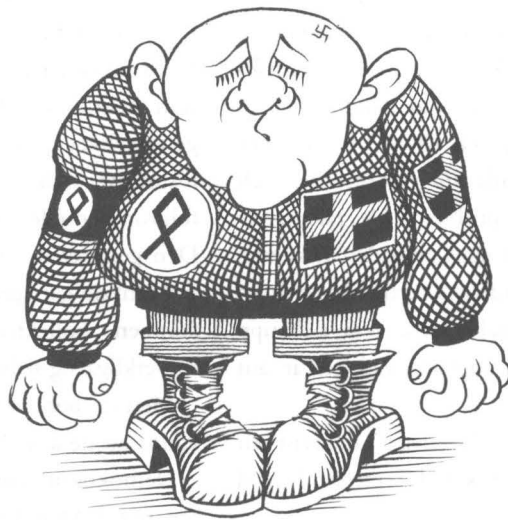
– De accepterar straff för dumheter som de gjort, men de accepterar inte orättvisor. De tycker att de blir annorlunda – och orättvist – behandlade enbart på grund av sitt utseende, något som de numer har gemensamt med många invandrarungdomar.

Han oroar sig för den tilltagande, mentala, brutaliseringen i samhället, den brutalisering som ibland går under namnet frihet. Låt knarkarna knarka ihjäl sig om de "vill", låt alkoholisterna suppa ihjäl sig om de "vill", låt buset ta kål på varandra, låt invandrarna bo och göra som de vill i egna områden och strunta i skinnskallarna. Kör ut dem i kylan. Denna brutalisering hotar även respekten och ödmjukheten oss "vanliga" människor emellan. För vem är värd att bry sig om?

Hans, du är respekterad av de skinnskallar du möter. Varför?

– Det behöver inte vara mer än att jag vågat närma mig dem, prata med dem, utan att vara rädd. Men också att lyssna och visa att man är en vanlig människa med hull och hår, med hjärta och lungor.

Raggare och skinnskallar. Likheter och skillnader. Den som en gång blivit raggare förblir på sitt sätt raggare hela livet, även om nyrekryteringen upphört. Gruppen kommer med andra ord att dö ut. Samma väg vandrar förmodligen så småningom även skinnskallarna. Jag vill däremot påstå att grupper

som t ex skinnskallar alltid kommer att finnas, i någon form. De hade funnits bland oss även om Sverige inte skulle haft en enda invandrare. Hatet, eller självhatet, hade då riktats mot någon annan grupp, mot handikappade, slipssnobbar, göteborgare/stockholmare eller supportrar till en annan fotbollsklubb än den egna.

Skinnskallarna är ett socialt problem, och ett ordningsproblem. Däremot utgör de egentligen inte någon fara för den politiska demokratin. Inte ännu, kan man tillägga. Men om "vi andra" väljer att göra skinnskallen till syndabock, då riskerar vi att spela de riktiga rasisterna och politiska extremisterna i händerna. Därför menar vi på Fryshuset att man måste sträva efter en dialog, en relation. Även med den här gruppen. För om

” Begreppet mångkulturell används med andakt av den upplysta eliten. Men hos många andra finns en rädsla för att det svenska ska urvattnas och försvinna. Vad är det då att vara "svensk"? ”

de tillåts bilda en avskuren sekt kan de bli verkligt farliga.

Inför hot som rasism reagerar vi starkt känslomässigt. Det är inte så märkligt. Men när förnuftet slutar råda är det illa. På somliga skolor förekommer ibland rasistiska flygblad och liknande propaganda. Vad händer då? Jo, inte sällan reagerar skolledning och lärare med hysteri. Lokalradion hör av sig, man samlas till protestmöten och fackeltåg. Men det löser inga problem. De rättroende riskerar i stället att drunka i sina egna applåder, rasisterna blir snarast upplivade och invandrarna förmodligen ännu oroligare. Låt i stället eleverna själva testa fakta, dela upp dem i arbetsgrupper och låt dem upptäcka vad som är sant och vad som är osant.

I Aftonbladet (7/1-96) skrev Herman Lindqvist en krönika med rubriken "Sverige kan bli ett land med rasproblem":

"De ungdomar som kallar sig nazister i dag är oftast

barn med svåra hemförhållanden. De är de mest utstötta, som inte hör hemma någonstans. De är rädda för allting, i synnerhet för det som är främmande och okänt, invandrare t ex. Få av dem har läst och förstått Hitlers ideologiska tankar.

De sväljer nazismen som en paketylösning som tillfredsställer deras största behov, att bli sedda, känna gemenskap. Deras aggressioner kanaliseras i gemensamma våldsaktioner. Samhällets och massmedias fördömanden stärker deras känsla av utanförskap samtidigt som de blir starkare tillsammans inom gruppen. Blockeringen är total."

För egen del kan jag bara instämma. Är vi verkligen så dåliga, vi vuxna, på att visa kärlek och respekt – och att lyssna – att en så hatisk och våldsinriktad ideologi som nazismen kan vinna gehör hos unga människor?

Sanningen är att civilisationen är skör, den måste ständigt vårdas, skötas om, hållas vid liv. Varje ny generation måste lära sig demokrati och respekt för andra. Det samhälle som nu växer fram kräver dessutom människor med förmåga att fungera i en alltmer internationaliserad värld.

Förverkliga sig själva

I dag är så mycket möjligt. Man tar lite här, lite där. Smörgåsbordet är stort. Alla kan naturligtvis inte göra vad som helst, men de flesta tvingas ändå planera sin väg genom livet på egen hand. Få har behov av de färdiga lösningar och den livshållning som kyrkan, olika folkrörelser eller de politiska partierna tidigare erbjöd. Den generation som nu växer upp möts inte på samma sätt som tidigare generationer av kravet att de ska bidra till familjen, kollektivet eller samhället. De ska i stället förverkliga sig själva.

Men de behöver vägledning in i vuxenvärlden och få känna att de är delaktiga. Det gäller även skinnskallar.

Demokratin måste visa musklerna, har flera sagt på senare tid. Men demokratin vinner inte, i vare sig respekt eller styrka, av att vi minskar den för somliga personer

eller grupper, genom att förbjuda symboler eller åsikter. Ungdomsproblem, som skinnskallar, löser vi inte med fler professionella socialarbetare eller uniformsförbud. Här hjälper bara större civilt engagemang.

Förlorad sverigebild

På sitt sätt är förmodligen skinnskallarna ett brutalt uttryck för en förlorad sverigebild. På kort tid har mycket förändrats, alla har inte fått det bättre. Skinnskallarnas frustration och rotlöshet delas förmodligen av många. Det blir naturligt att söka en förklaring till det som är "åt helvete" och lätt att hitta den i en av de mest uppenbara förändringar, som har ägt rum under senare år. Hade vi

inte haft invandrarna skulle man hittat på något annat, frustrationen fanns där redan.

Begreppet mångkulturell används med andakt av den upplysta eliten. Men hos många andra finns en rädsla för att det svenska ska urvattnas och försvinna. Vad är det då att vara "svensk"? Räcker det med att tala svenska? Att följa svensk lag? Att vara född i Sverige? Att bara känna sig svensk? Att vara svensk medborgare, utan att kanske kunna tala språket särskilt bra?

En stor del av frustrationen kan lösas med kommunikation. Vi behöver mer av dialog och samtal, av umgänge som låser upp, mer av en ton som är direkt och öppen. Inte fler stängda dörrar och hopsnörpta munnar.